GEORGII ERNESTI STAHLII,

MED. DOCT. AC PROF. PUBL. ORDIN.
h. t. Facult. DECANI,

PROPEMPTICON IN AUGURALE

DE

FIDIS REMEDIIS.

INter reliquas humanæ miseriæ molestias, quæ maxima prudentia, partim tolerari debent, partim temperari atque regi, est certissimè etiam habitus emolumenti humani, quod vulgò interesse vocant, ad *Veritatem*, & ad *notorietatem* (sit venia verbo.) *Veritatem* quod attinet, nota est varia illa conditio humanæ sortis, ut in plurimis rebus veritatem ne quidem *assequi* detur; sed illa multiplicibus umbris atque tricis involuta, non nisi difficillimè tanquam exsculpi atque erui possit. Quando verò etiam inventa est, imò passim etiam vel per se ipsam illucescit, occurrit altera miseria, quod illam *pandere* atque palam facere, sæpè numero minimè liceat, nisi multorum commodorum jacturam, incommodorum autem variorum messem, facere, præparatus; imò obstinatus, sit animus. Exemplo esse potest inprimis JCtorum Decretum, quod etiam *verum dicendo fiat injuria*; quâ in re, licet utique maximè respiciant ad *animum* dicentis, apparet tamen satis, quod primarium rei fundamentum in eò consistat, quod illud, quod tali ratione, etiam *animo nocendi* profertur, ex se ipso vel *honestatem*, vel *utilitatem*, alterius evertere possit, imò pluribus modis alteri *malum* esse, cum tamen sit *verum*. Adhuc autem magis notum est, quantò majus damnum *Veritas* passim minetur miseris mortalibus, etiam in propriis suis personis; adeò ut nihil familiariùs sit, quàm illud, quod multis hominibus nihil minus auspicatum evenire posset, quàm si, quæ in ipsis verè insunt, ad notitiam pervenirent. Ne enim de illis rebus loquar, de quibus vulgi proverbium agit, wann einem jeden an die Stirn geschrieben stünde ꝛc. Est certè satis inter omnes notum, quàm parum multis hominibus expediret, si non tam fundus *animi* ipsorum, quàm solum fundus *marsupii*, *pollicitationum*, *narrationum*, *speciei externæ*, *titulorum* atque *vitulorum*, palam fieret. Nempe hæc res facit utique, ut magna opus sit prudentia ad dijudicandum, ubi conveniat, seu veriore voce, ubi *expediat*, verum profiteri. Non mea est sententia, sed mea solùm verba sunt: *Nunquam dubitandum est an oporteat vera loqui; sed sæpissimè, an loqui?* Quemadmodum autem in plurimis etiam aliis occasionibus, hæc vera profitendi difficultas, locum

habet

habet multiplicem, ita etiam in ipsâ utique *Medicâ Arte*, non pauca occurrunt ejus specimina. Ne prolixiùs illa enumerum, quæ Artis totius *Certitudinem*, aut fluxas & inanes speculationes ac *opiniones*, respiciunt; nedum quæ ad *hominum*, ad exercendam talem artem (etiam Gallicano illo cum jocoserio: *Vade, & occide, Cain,*) emissorum, *Scientiam* atque *Conscientiam*, passim commentanda occurrerent: satis puto erit in uno aliquo exemplo hujus rei commeminisse, nempe *verâ atque fidâ remediorum efficaciâ*. *Duplicem* esse Medicamentorum efficaciam, certum est, aliam veluti *directam* & *absolutam*; aliam autem multis adhuc circumstantiis, insigni prudentiâ atque peritiâ indigentibus, tanquam unicè innitentem, illis qui Artem verè didicerunt ac intelligunt non potest ignotum esse. His autem demum, qui cum vero intellectu, Artem veram, tanquam habitum unicè cum *recta ratione effectivum*, tractant, facilè utique succurrit, quod medicamenta quidem illa, *directè* evidentis efficaciæ, non nisi ad *generaliores* quosdam usus quadrent, & ferè non tam propriè, *morbis*, directam suam efficaciam præstent, quàm in genere, etiam *sano* corpori eosdem effectus inducant: quod de Vomitoriis, Purgantibus, Adstringentibus, Narcoticis, manifestum est: quæ verò veriùs atque presſius verè male affectum, seu morbis obsessum corpus, quôquo propemodum modo solentur, non nisi sub perita administrandi ratione hoc ipsum præstent. Interim quid magis prædicatur coram omni populo, quid magis legitur, quid magis in oculos ingeritur plebi, per apparatum illum propemodum immensum, tot nitidorum *vitrorum*, tot pictorum *urceorum*, tot politorum *stanneorum* scyphorum atque cantharorum, tot affabrè tornatarum & versicolori scriptura signatarum *pyxidum*, tot *repositoriorum*, tot *mortariorum*, & eorum sonorum, tot, tanquam illicium, *odorum*, tot *capsarum*, *thecarum*, *scatularum*, pictis chartis obductarum, & scitulè scissilis operis apparatu, tanquam phaleris, exornatarum, tot *saporum* lenociniis, tot *foliolorum auri* jam inductione jam inspersione, tot longis & gracilibus *cucuphis* &c. &c. Per ominosa illa *nomina*, è Medicorum edictis passim inscripta, *Panacæarum, Tincturarum salutis, Elixiriorum Vitæ, Aquarum Vitæ*, Aquarum *Cordialium* frigidarum calidarum, & tepidarum, Pulverum & Confectionum *de Gemmis*, *Aurorum potabilium* & putabilium, Auri *horizontalis*, Tincturarum *Auri, Argenti, Gemmarum*, *Coralliorum*, *Bezoardicarum* variarum: tot mixturarum *corroborantium* atque confortantium, ante omnia *perlatarum*: Confectionum *cordialium completarum & incompletarum:* Aquarum, Spirituum, Balsamorum, *Apoplecticorum*, *Epilepticorum*, *Cephalicorum*, spiritus restaurantium, *Magnanimitatis*, ad *Vitam longam*: tot *Alexipharmacorum*, tot, *Alexiteriorum*, imò *Alexicacorum*, *Arcanorum* non solùm simplicium, sed etiam *duplicatorum*, *Tartareorum*, & quæ describere longum est: sed longiùs ferè præscribere; exemplo Receptarum, non per u-

ncias, aut dodrantes, sed per palmas, spithamas, imò pedes, metiendarum: Quæ si tandem per Logarithmos, aut breviore Mechanicâ, per Planisphæria & Astrolabia *gradus* caliditatis, frigiditatis & humiditatis simplicium indicantia, demùm comparari atque coaptari debeant, quis non crederet, exsculpi hæc ex intimis penetralibus antiquissimæ Chaldaicæ & Ægyptiæ, Hieroglyptæ sapientiæ, cujus autor, si non vivus Apis, qui Bos erat, tamen Osiris, aut Isis, Dii gentium, fuisset. Jam si quisquam harum rerum VERAM dignitatem atque justam æstimationem simplici oratione declararet, (dico, quod coram Deo & hominibus VERUM est, de illis diceret,) quid ille aliud, quàm à magnis, parvis, altis, humilibus, senibus, juvenibus, pro puro puto stulto haberetur & increparetur. Quod quidem tantò minus mirum est, cum etiam unum præstò sit exemplum, quod omnes hos tales reliquos, vix non in solidum, excuset. Illud intelligo, quod etiam *multoties, diu, pretiosè*, talium rerum *inertiam, inutilitatem, heteroclitam vehementiam*, inter ipsos artifices, dissentientes, *malam* earum *famam*, & *contemtum*, variè *in suo ac suorum corpore* experti, tamen *fiduciam* abjicere non inducuntur: quin vel solùm artificis minùs dextræ *administrationi*, defectus causam adscribant, vel adhuc patientiores, simpliciter *propriæ suæ naturæ vitiis* & obstinationi, hoc exprobrari & vitio dari consentiant, quod tot nobilissimorum medicamentorum tanta quantitas, non solùm in melius in firmitatem illorum reducere non valuerint, sed reverâ sensibiliter de tempore in tempus, in deterius prolabentem, ullo modò impedire aut sustentare minimè valeant. Exhorrui profectò ante paucissimum tempus, quando Viri *hypochondriaco-colico hæmorrhoidalibus* incommodis, non tàm decumbentis quàm solùm inquieti atq; molestati, rationes inspexi, à Medico, nempè Practico famoso, merorum *specificorum* & *arcanorum* architecto, ipsi de tempore in tempus transmissas, quarum una schedula 180. florenos Batavos, alia septuaginta, aliæ sexaginta, aliæ quinquaginta, paucæ quadraginta, imperabant; tot numero, ut qui hæc omnia vectigalia pependerat, rotundo numero 800. florenos complecti confiteretur, indubiâ sibi summâ, postquam illam utique solido argento exsolverat? Et hoc tantò minus fallente memoria, postquam omnia illa pro hoc tanto pretio medicamenta, seu potius pura puta *specifica & arcana*, (& quidem non solùm ad *præsentes* ejus morbos, sed qui etiam adhuc, inter omnium horum *Arcanorum* indesinentem & largum usum, ab ipso Artifice ita *impendere* prædicebantur, ut contra illos ipsos, peculiaribus *prophilacticis arcanis*, quæ simul *in copia* mittebantur, v. g. Arcanum *Antipodagricum*, licet patiens nihil adhuc podagrici percepisset,) vix plus *quatuor annorum* spatio, universa absumpserat. Ex his omnibus rebus, ut brevior sim, fluit quidem utique illud, quod *Arcanum* illud usitatæ *Praxeos Medicæ & pharmacevticæ*, equidem secundum simplicis *veritatis* candorem propalare, res esset, etiam

iam

jam totius medicinæ existimationi, quam tamen amplissimam esse omnibus modis expedit, apud intemperantiores plurimum detrahere apta: quod si fieret, ingens certè præjudicium, imò certum quoque damnum immineret rebus, quæ tamen artem plebi propemodum maximè venerabilem reddunt; non dicam iterum odiosâ veritate, *fastui* atque *luxui*, sed comptiore verbo, *splendori*, &, quam beluæ barbarismos increpantes, tamen pro *existimatione* nominant, *dignitati*, Gallicæ *honestati*, (*honnêteté*) artificum. Interim expedit tamen omninò, cordatos, & melioribus fatis curiosos, Medicinæ sectatores atque cultores, intelligere omninò, meminisse, imò inquirere atque anhelare, experiri, an etiam verè nullus usquam restet locus probæ spei, inveniendi aut experiendi talia aliqua remedia, quibus in curandis morbis certiùs aliquid tribuere atque *fidere* liceat: An verò ita perditæ sint res generis humani, ut simpliciter perditas illas deceptiones prosequi, unicè sit necessarium, ut falsariis *nominum* formulis, & reciprocæ *autoritatis* testimoniorum conspiratione, ægri non solùm sine verò artificioso *auxilio* relinquendi sint, sed etiam alienis excruciandi, & insuper aliqua pars bonorum, illorum tàm mortuorum, quàm vivorum, inter medicos & pharmacopæos dividenda. Puto abundè esse variorum & *versipellium* remediorum, *nominum*, & variis coacervationibus *præparatorum*. Abundè est *commentatorum* atque *commendatorum*: Abundè est *sequacium*: Abundè *Locorum communium, citationum* & *allegationum*, testium talium, sub præjudiciis adhuc *titulorum, Illustrium, Illustrissimis personis charorum, Experientissimorum, Celeberrimorum*, Medicorum atque *Chymicorum consumatissimorum*, imò, ne scenæ Rex desit, integrarum *Facultatum*, (licet non urbibus solùm, sed orbi etiam notum sit, quod, quotquot illarum sunt capita, in ipsa praxi communiter, singula ab omnibus reliquis dissentiant;) Abundè est *formularum*, ad talium luminum ductum, aut *imitationem*, præscriptarum: imò sinceriùs, è dictatis, Collegiis, magnis Voluminibus practicis, (optimè, si quidem bonæ essent, nempè *veræ*,) *exscriptarum*. Sed est etiam abundè quotidianorum exemplorum, quàm parum aut nihil, ex his omnibus Emolumenti in miserabiles ægros redundet; Cujus tamen rei, ne vera docimasia, atque lapis Lydius desit, satis erit animum advertisse, *quid ex omnibus hujusmodi medicamentis, majoris utilitatis in patientes redundet, quam illi sentiunt, qui, paribus morbis decumbentes, alii contrariæ energiæ medicamentis utuntur, alii verò etiam planè nullis.* Erit itaque non solùm ingens operæ pretium, si felici hic esse contigerit Medico, ut verè F I D I S remediis, loco *infidorum*, tàm locuplete numero ipsum circumsistentium, potiri obtingat: Sed erit profectò etiam & occasio, & totum objectum; tàm speculationes, quàm observationes, egregiè planè exercendi & acuendi. Pro quo scopo felicius attingendo, necessaria est, primò prorsus loco, uti certè peritissima, ita etiam solertissima atque atteritissima discretio, quid I. à medica-

dicamenti cujuslibet magis *directa* efficacia sperandum veniat, imò deprehendendum: II. quid de *subordinatione* talium ad *methodum*, Synergiæ oeconomiæ vitalis avtocraticæ superstructam, constans experientia polliceatur? III. Quid tandem in quolibet genere securæ *certitudinis* subsit, ut medicamento de exoptato effectu verè fidere liceat. Hanc considerationem, sed sanè non nisi perspicacissimæ solertiæ adeundam, commendo toto animi studio, nec unicè ad pancratica, (tanquam ordinariè ultimò potius πανκεράτητα,) remedia simpliciter, ita quærenda aut æstimanda animans, rerum necessariarum satagere paratos; sed unicè ad talia, quæ quolibet etiam, verè effatu digno & operæ pretium faciente, *gradu*, etiam mitigare solùm, verè & bona fide, & citrà alias alieniores consequentias, valeant, & nihil æquivoca experientia talia se gerant, imò præstent. FIDA hæc appello remedia; nempè quibus *fidere* liceat. A *fidis* hæc vel exquirenda sunt, vel certè petenda, hominibus, bonæ fidei compertis, à vanitate, fastu, à se ipso dissidiis, & contradictionibus sui immemoribus, longè remotis. Imò profectò res est ejus momenti, ut fas omninò sit, Deum ipsum in subsidium vocare, ut mentem dirigat & occasiones exoptatas subministret.

Hæc commentari libuit, occasione publicæ commendationis, quàm meretur Candidatus Artis dignissimus

DN. JOHANNES CHRISTIANUS DAUMIUS.

Cygneæ hic natus est, d. 30. Octobr. Anno 1674. Parente Celeberrimo Philologo, CHRISTIANO DAUMIO, Scholæ Patriæ Rectore, Matre autem fæminâ honestissimâ, ANNA MARGARETHA, B. M. ANDREÆ AUERBACHII, Pastoris in Dischitz, Geranæ Dioecescos, filiâ. Ab ineunte statim ætate Parentum cura fuit, ut pietate liberalibusque artibus quàm solertissimè imbueretur unicus filius, eâ verò felicitate diu fruisci ipsi haud licuit, cum Ao. 1685. jam defunctam Matrem mox Ao. 1687. præmaturâ nimis morte sequeretur ipse desideratissimus Parens ac Præceptor, adeoque qui hâc ipsâ nece deficere quasi videbatur ingenium formandi labor, Domino FREUNDIO & LEISNERO, pòst B. M. DANIELI MULLERO, & B. Affini M. DAVIDI WINTERO, illis Collegis, hic SuccessoribusRectoratꝰ dignissimis, commendabatur rursus ac injungebatur reliquus, quorum optimorum Præceptorum fida manuductione usque ad annum 1693. usus, postmodum Mense Aprili Illustre Ruthenéum adiit, ut sub umbone B. Domini APPENFELDERI, Mercatoris integerrimi ac Hospitis liberalissimi,

mi, perſpectam B. KOEBERI, WENDLERI, WOLFII, & ANTOIN le MAIRE, in docendo fidelitatem experiretur ipſe, Acroaſibus Academicis, comprenſis humanioribus ſtudiis, reddendus aptior. Ad Medicinam v. cùm proclivem ſenſiſſet animum Ao. 1695. Menſe Majo Lipſiam ſeſe contulit, inibique ſibi mox faventem offendebatur B. D. LANGIUM, cujus doctrinam, ædes, ac victum, ſuis non utiliter accommodabat uſibus, adeò ut ſingularis ipſius Benevolentiæ memoriam etiam poſt fata gratus colligere juſtisſimum duxerit; Pari quoque honore mentionem facit B. D. SCHAMBERGERI, utpote Hoſpitis quoque ſui per ſemeſtre candidisſimi, quorum Præceptorum, ut privatô ductu, ita reliquorum Excellentiſſ. Dn. Profeſſorum Lectione publicâ eô progreſſus eſt, ut Anno 1698. menſe Julio â B. LANGIO praxi experiri juſſus fuerit, quid humeri valeant: quare Medicinæ faciendæ commodam Bornam ſibi exiſtimavit ſedem, annoque ſubſequente juſſu Serenisſimi ac Celſiſſ. Dni. FRIDERICI, Principis Saxo-Gothani Clementisſimi, Medici Provincialis munus ſuſcepit, ſuſceptum fideliter obſervans, ut adeò, trienniô, & quod excurrit, in hoc ſtadiô peractô, vel difficulter poſthâc, quod ſubmiſsè rogabat, dimiſſus viſus fuerit, exteras regiones inviſendi cupidus. Accesſit itaque Ao. 1702. ſub finem Septembris Hamburgum, ubi Pl. Rever. atque honorandi Domini Cognati, Dni. M. *AUERBACHII*, Archidiaconi ad D. JACOBI, conſilio, reliquorumque ipſi benè cupientium Amicorum, itineri navali in Angliam ſeſe ut accingeret jubebatur; Verùm tempeſtatibus in hyemem uſque protractis, aliquoties fluvium repetere, atque ſic â cœptò deſiſtere cogebatur, pertæſus eventus minùs proſperi. Quamobrem conſultius fore ratus, ſi Batavos adiret, quos ſub veris initium eâ quoque felicitate ſalutare contigit, ut Celeberrimum Dn. *GRONOVIUM*, Magnif. t. t. Lugd. Batav. Rectorem, ut & Excellentiſſ. D. *ALBINUM*, votis aſſurgentes, benevolosque obtinuerit, quorum poſteâ conſilio & autoritate Amſtelodamum ſibi Praxeos Medicæ exercendæ gratia, ad tempus elegit, ibique, viſis priùs celebrioribus Belgii urbibus, Eruditorum tùm adeundi tùm compellandi copiâ abundè fruebatur. Exegit ita biennium ferè, nullâ Medicinam vel utilitatis vel curioſitatis gratia excolendi occaſione deſtitutus, quin favore populi adjutus potiùs. Patriam autem repetere allaborans Cûſtrini ſalutavit Virum Excellent. D. *D. STOSCHIUM*, Regis Borusſiæ Archiatr. penes quem per aliquot menſes commoratus, favorem Ipſius ſingularem ergâ ſe expertus eſt, quô retentus procul dubio fuiſſet diutiùs, niſi paulo pòſt, ob clementer ipſi collatum Medici Caſtrenſis munus, juramento, quod vocant, fidelitatis, Dreſdæ d. 12 Julii Ao. 1705. obſtrictus, copiasq; â Potentiſſ. Rege AUGUSTO ac Electore Saxoniæ ad Rhenum miſſas auxiliatrices, Ductore Generoſisſimo Comite ac Generali Vigiliarum Rei Tormentariæ Præfecto Dn. de *WACKERBARTH*, ſecutus fuiſſet, quô officio, cui ſatisfacere ſuarum credebat eſſe

ſe

ſe partium, tamdiu fungebatur, uſque dum Hagenoâ, (â Monſr. *MARSIN* d. 11. Maji 1706. receptâ) cum cæteris Ipſe captivus in Galliam abductus fuerit, aſſignatâ ſibi Alſatiæ Lotharingiæ atque Picardiæ Metropoli captivitatis ſede: ubi perſpectâ ſimul Gallorum medendi methodô, in intimiorem Amicitiam Monſ. *DU CROQV*, & *ASSOLET*, Medicorum Clariſſimorum, facillimè admittebatur. Sub initium verò ſubſequentis anni libertatem Argentorati adipiſcebatur, cumq; miles patrius Saxoniam repetere juſſus fuerit, & hunc ſimul ſequebatur. Feſſus jam propemodum talibus incommodis, quietiorem optans Occaſionem pro exercenda Arte, adjecit animum ad petenda Jura atque Privilegia, eôque nomine Facultatem noſtram decenter conſalutavit. Cui cum in Examinibus conſvetis dignos tali ſpe profectus, in Scientia & Experientia ſatis comprobaſſet, impetravit inde ut ad Cathedram Diſputatoriam Ipſi panderetur aditus, de qua CONSILII MEDICI indolem & practicum uſum diſquiſitioni eruditæ exponet, ad proximum diem XXXI. Julii. Ad quem actum ſolennem, SERENISSIMUM PRINCIPEM SAXONICUM, debiti honoris gratia, Patronos, Fautores, Proceresque utriusque Reipublicæ, inprimis Pro-Rectorem Academiæ Magnificum, & Profeſſores omnium Facultatum longè celeberrimos, civesq; omnium ordinum, pro dignitate atque meritis honoratisſimos, quibus par eſt, obſequiis, officiis, & humanitate, invitamus. P. P. Hal. Magdeb. XXXI. Julii, MDCCVIII.

L. S.